

Évk. 1984. XI / 6. sz.

MAGYAR SZÁRNYAK

XIII. ÉVFOLYAM

13. SZÁM

1984

*vezet. Nemeth Endre
12. sz. 1984.*

Visszaemlékezés a Magyar Légierők 1944-es harcaira 40 év távlatából

**vitész Belényesi Heppes Aladár
alezredes beszéde, 1984. augusztus
18-án Oshawa-ban a Magyar Aero
Múzeum évi Repülő Találkozásán.**

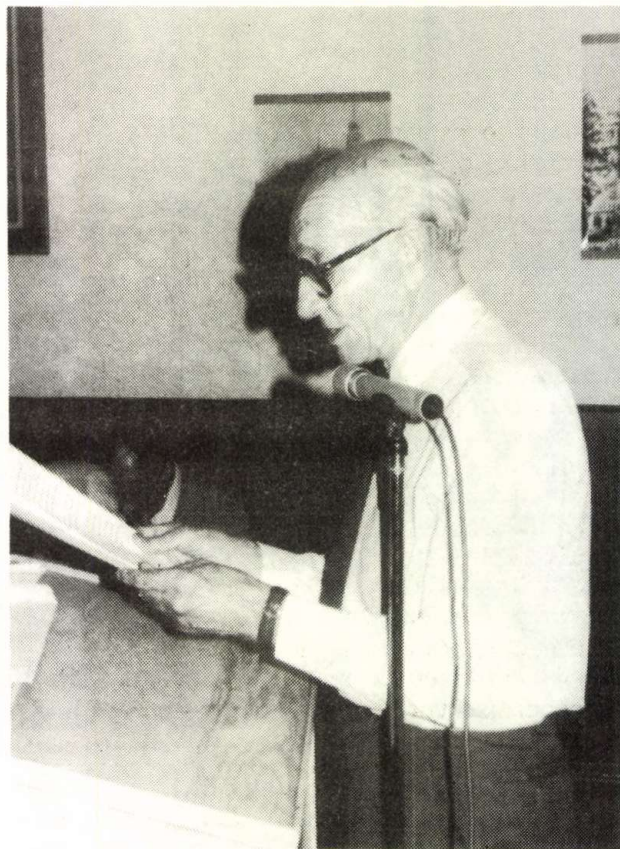
Amikor a Múzeum Vezetőségének felkérésére Magyarország évszázadok óta legválságosabb hadtörténelmi évének negyvenedik évfordulójáról emlékezem meg a m.kir. Légierők szempontjából, elsősorban szeretném megköszönni a Vezetőségnek, tagoknak, pártfogóknak, a Magyar Szárnyak szerkesztőinek és cikkíróinak, hogy önzetlen munkájukkal a Légierők történetét számos érdekes, adatokban és élményekben dús cikkekben otthon és világszerte a Magyar Szárnyak évi kiadásával megismertették.

Jó magyar közmondás, hogy végén csattan az ostor. Mivel az ostor rajtunk, repülő személyzeteken csattan, megemlékezésemnek egyik fő célja, hogy rámutassak: milyen körülmények között folytak le ezek a harcok és hőstettek.

Ahogy Gaál Gyula írja a Magyar Szárnyakban: „Mi értelme volt annak, hogy a kevesebb mint 150 főből álló drégelypalánki várórség a budai pasa 8-10,000 katonájának négy napig útját állta? Ez történt 392 esztendővel ezelőtt. Az idő és a fegyverek változnak, a hely és a szív megmarad...” A drégelypalánki várórség szárnyas utódai, hősei és hősi halottai megérdemlik, hogy a magyar történelem mintaképpen őrizze meg emlékeiket az utókor számára.

1944 januárjában csupán csak a 102. rep. dandár képviselte a magyar Honvédséget a keleti arcvonalon, Oroszországban, német vezetés alatt. Harcos alakulatai:

- a 102. önálló vadász század, majd áprilistól erősítve, a 192. vadász repülő osztály. (Lásd „Pumas on the loose”, Gaál, Air Combat 1979. No. 1.)
- a 102. távolfelderítő osztály, mely 1943 júniusában ünnepelte 500-ik bevetését és 1944 szeptemberében közel 1000 bevetés után oszlott fel. (Lásd a Magyar Szárnyak 1978—79-es számait.)
- a 102. közelfelderítő század, melynek statisztikája általam sajnos ismeretlen.

vitész Heppes Aladár alezredes.

- a 102./1. bombázó század, melyből júliusban zuhanóbombázó század lett, s mely
- a 102./2. zuhanóbombázó század-hoz csatlakozva — akik már 1943 októberében 1500 bevetéssel büszkélkedtek —
- a 102./I. zuhanóbombázó osztállyá bővült. (Lásd Magyar Szárnyak 1983-as számát.)
- a 102./1. szállító század Junkers Ju. 52-es gépekkel. (Lásd Magyar Szárnyak 1981-es számát.)

A 102./I. zuhanóbombázó osztály és a 101. vadászrepülő ezred voltak a Légierők utolsó harcos légi alakulatai, akik 1945. május 5-én Raffelding repülőterén Ausztriában letették a fegyvert.

A keleti német arcvonal, — s így repülő dandárunk is — folytonos visszavonulásban volt a fölényes erővel rendelkező Szovjet hadsereg támadásai következtében.

A Magyar Szárnyakban ezekről az alakulatokról, teljesítményeikről számos cikk jelent meg, melyek tanúsítják, hogy repülőink hatalmas túlerő ellen és hihetetlen mostoha körülmények között harcoltak.

Magyarországon ebben az időben (január-március) a következő volt a helyzet:

Bár a Honi Légvédelmi Parancsnokság már fennállt figyelő és jelentő szolgálattal, valamint állásban lévő légvédelmi ütegekkel, a repülő honi légvédelem csak 2 Messerschmitt

Bf. 109-es vadászgépekkel felszerelt századdal rendelkezett: az egyik század Ferihegyen, a másik Szolnokon állomásozott. Rövidesen kitűnt, hogy a Honi Légvédelmi Parancsnokság jelentő és figyelő szolgálata a vadászegységekkel való együttműködésben teljesen gyakorlatlan volt.

A magyar kormány és a Szövetséges Hatalmak között volt egy titkos egyezmény, mely szerint amerikai bombázók az országot nem támadják. Amennyiben az osztrák és német célok elleni bevetéseknél a magyar légteret megsértenék, sem vadászokat, nem vetünk be ellenük, sem pedig a légvédelmi tűzéréség nem tüzel rájuk.

Bár óvóhelyek sűrűn épültek és elsötétítés napirenden volt, a kormány is és a polgári lakosság is ezeket csupán óvatossági intézkedéseknek tekintette. A kurucok bíztak abban, hogy a tárgyalások következtében egy szép napon egy-két százezer amerikai ejtőernyős fog lebegni az égen, akik megszállják az országot: a labancok abban bíztak, hogy a németek csodafegyvereikkel fognak véget vetni a háborúnak. Mindkettő álom volt. Március 19-én a német csapatok megszállták Magyarországot, mivel a kilépés titkos tárgyalásairól természetesen tudomást szereztek. Ezzel a magyar légternek a bombázásoktól való megkímélésére vonatkozó egyezmények is érvényüket veszítették.

Lássuk tehát a várható légi összetűzés számzerű összehasonlítását:

Az amerikai 15. Légiflotta Gaál szerint ez időben átlagosan 1200 bevethető négymotoros bombázóval, többszáz hosszútávú kísérő vadásszal és nagyobb számú angol éjjeli bombázóval rendelkezett. Ezzel szemben állt a már említett két vadász századunk 24 géppel, egy kiképzés alatt álló éjjeli vadász század és a Repülő Kísérleti Intézet 12-12 Me. 210-es géppel, valamint a Repülő Átvételi Bizottság néhány Me. 210-es géppel. A Me. 210-es típus köztudomás szerint védelmi vadász feladatokra könnyű vadász kíséret nélkül nem volt alkalmas.

Márciusban a szórványosan megindult bombázások ellen a ferihegyi vadász század egyszer, 11 géppel került bevetésre, eredmény nélkül, két hősi halott veszteséggel. Áprilisban a rossz irányítás és összműködési gyakorlatlanság miatt 8 bevetés közül csak kétszer kerültek vadászaink érintkezésbe az amerikaiakkal. Ezt az időszakot Gaál Gyula az 1981-es Magyar Szárnyakban „Jó idő várható Budapest felett” című cikkében részletesen tárgyalja.

Az első nagyarányú bombatámadás április 3-án érte Budapestet. Az ennek következtében elszenvedett veszteségek és pusztítás hatására április 6-án a Légierők Parancsnoksága

megbízott engem egy három százados vadász osztály felállításával Veszprémben. A szokásos szervezési papírtologatás elmaradt. Ehelyett a veszprémi repülőtér hadirepülőtérre való berendezése, rejtés, híradás, vezetési rendszer, anyagellátás, lőszer és üzemanyag utánpótlás, áttelepitések, elszállásolások, javító szerszlop felállítása, stb., stb. a repülőtér parancsnok, Podhradszky Andor rep. ezredes lelkes támogatásával lázas gyorsasággal haladt előre. A két említett vadász századot Mátyásföldről egy harmadik egészítette ki és május második felében kb. 40 Me. Bf. 109-es géppel mint a m.kir. 101. honvéd légvédelmi vadász repülő osztály bevetésre készen állt. Gaál Gyula a következő időszakot „Fehér kereszt és fehér csillag” cikkében az 1983-as Magyar Szárnyakban szintén részletesen tárgyalja.

Szükségesnek tartom itt megemlíteni a később előadandók megértése céljából, hogy az osztály első két bevetése alkalmával nem sikerült kapcsolatot felvenni az amerikai támadókkal. Mindkét esetben 32-32 géppel került bevetésre az osztály, riasztásból, kötelékben való felszállással (május 30-án és június 2-án). Az első bevetésnél, míg kötelékemet mintegy másfél órán keresztül különböző légterekbe küldözgették, addig az amerikaiak már régen elhagyták az ország légterét. Június másodikán az első amerikai ingajarat alkalmával — mikor az amerikai erők Olaszországból indulva a Szovjetunióban szálltak le és — útközben Szegedet, Szolnokot, Miskolcot, Kolozsvárt és Debrecen bombázták, a Honi Légvédelmi Parancsnokság kötelékemet Győrbe irányította, majd ottani eredménytelen bolyongás után Esztergomba, végül Budapestre. Természetesen elkéstünk, érintkezés megint nem volt.

Nem akarom tovább untatni a hallgatóságot részletekkel, így most csak a kiosztott 1. sz. mellékletből idézek pár adatot a támadók és védők hihetetlen számarányára, valamint a szembenálló repgépek minőségére és fegyverzetére vonatkozólag. E számokat alátámasztom a 2. sz. mellékletként kiosztott grafikus ábrázolással, mely összesítve a 20 legnagyobb amerikai bevetést, egyszerűbb prezentálása annak a hihetetlen aránytalanságnak, mely a támadók és védők között fennállott.

Sajnálattal közlöm, hogy nemcsak az ellenséggel szemben voltak hátrányaink. Mivel a következőkben előadandó tények a Hadtörténelmi Múzeum Levéltárában meglévő okmányanyagból, ezredparancsokból, bevetési jelentésekből kiolvashatók, ezek feltárással nem árulok el hadititkokat:

A Honi Légvédelmi Parancsnokság részéről helytelen irányítások, helyzetközlések, a veze-

tésben való tapasztalatlanság. Végrehajthatatlan parancsok kiadása. Például: „Térjen ki a vadászoknak, a bombázókat támadja.”

A légigyőzelmek igénylésénél új feltétel bevetése: a lelőtt ellenséges gép becsapódásának pontos helymegjelölése. 8-9.000 méter magasságból? Légiharc közben? Oltalmazó amerikai vadászoktól üldözve? Ezt a feltételt azért vezették be, hogy egy légvédelmi bizottság a roncsokból megállapíthassa, vajon légvédelmi tűzértség, vagy pedig a vadászok lőtték-e le a gépet.

Talán ennek volt a következménye, hogy az április 3-tól kezdve igényelt légigyőzelmekről az első igazolás 1944. szeptember 23-án jelent meg a Légierők Parancsnokságának 63. sz. Bizalmas parancsában, tehát öt hónap után. Valamivel később a Légierők Parancsnoksága 32 légigyőzelmi igény újrafelterjesztését rendelte el, mert azok az időközben feloszlott Honi Légvédelmi Parancsnokságnál „valószínűleg elvesztek”.

Ennek megint az volt a következménye, hogy az első kitüntetések 1944 decemberében érték el az alakulatot és 60-70 %-ban posthumus, hősi halottaknak, lettek adományozva. Tehát 8 hónapig tartott, amíg ezek a vadászrepülők elismerés hiányában zokszó nélkül harcoltak az amerikaiak ellen az előbb említett körülmények között.

A vadászosztály augusztus 22-én ünnepelte századik nyilvántartott és igazolásra felterjesztett amerikaiak elleni légigyőzelmét. Bár ezt a magyar sajtó bőven méltatta, a Honi Légvédelmi Parancsnokság erről nem emlékezett meg. Az egyetlen elismerő levél hozzám Fütterer német repülő tábornoktól érkezett. Ez a levél ma eredetiben a Múzeum tulajdonában van.

A Légierő, mint egy költséges fegyvernem, sohasem volt a magyar katonai vezetés kedvence. De az előbb felsoroltak azt mutatják, hogy a vezetés részéről teljes hiánya volt — legalábbis őszig — annak a morális támogatásnak, melyet repülőink megérdemeltek volna. Hogy ehhez az 1000 éves kuruc-labanc politika mennyiben járult hozzá, nem tudom. Mindenesetre, amikor a második osztály felállítására júliusban parancsot kaptam, annak végrehajtásakor mindenütt akadályba ütköztem és az első osztály egyhónapos felállításával szemben ez három hónapig tartott.

Természetesen voltak előnyeink is:

Morálisan:

Hazánkért és népünkért harcoltunk. Kiváló volt a bajtársi szellem. Akit lelőttek, vagy kényszerleszállt, nem került fogságba, s ha nem sérült rövidesen újra repült. Aki megsebesült, azt magyar kórházban ápolták, s ha felgyógyult, újra repült. Ilyen 14 közül 10 volt!

Anyagilag:

Sérült, kényszerleszállt gépeinket a kiváló és lelkes műszaki személyzet — eredményeink csendes társai — órákon, vagy napokon belül újra sorba állította: ha kellett, két gépből egyet csináltak.

A Bécsben állomásozó német légvédelmi vadászerek parancsnoka, Handrick repülő ezredes az év végén egy összesített jelentést adott ki a magyar és német légvédelmi vadász repülő alakulatok november végéig terjedő teljesítményeiről a magyar légtérben, Magyarország elleni támadások védelmében.

Fenti statisztikából látható (amit Handrick ezredes szóban is megerősített), hogy a magyar vadászok kevesebb bevetéssel, valamint személyi- és gépvesztéssel több eredményt értek el, mint a német légvédelmi vadászok.

A Honi Légvédelmi Parancsnokság ekkor már megszűnt, így jelentést nem adott ki. Saját adataink szerint a német vadászok amerikai bevetések ellen, melyeknek feladata magyar célpontok bombázása volt, csak 4 alkalommal, kb. 120 géppel (és nem 932 géppel) vettek részt. Lehetséges, hogy több bevetés is történt nyugatmagyarországi légtérben, de ezek kizárólag német fenntartás alatt álló területeken lévő célpontok védelmében történtek.

Az idei Magyar Szárnyakban Gaál Gyula tollából egy „Hadszintér a felhők felett” című cikk fog megjelenni, mely szeptembertől az év végéig mind a magyar—német, mind a szovjet—román légierők tevékenységét, eredményeiket, veszteségeiket úgyszólván napról-napra tárgyalja.

Itt röviden csak annyit, hogy a légierők összes harcászati alakulatai az országban folyó földi harcok támogatására lettek felhasználva. Az amerikaiak bevetései nem csökkentek, csak alkalmazásuk változott, vadászelhárításunk majdnem teljes hiányában. A bombázók kisebb csoportokban városokat, falvakat, hidakat pusztítottak, a vadászok pedig út, vasútvonalak, repülőterek, szállítmányok válogatás nélküli pásztázását kapták feladatul.

A 3. sz. mellékletben felsorolom a szeptember-októberben szembenálló repülő erőket. Az arány akkor — mint látjuk — 6-7-szeres volt a szovjet-román légierők javára.

Budapestet a szovjet erők két nappal karácsony előtt körülzárták. Ez volt a magyar királyi Légierők utolsó karácsonya.

Végül pár adatot közlök a vadászrezred évvégi jelentéséből:

Bevetések száma 175, bevetett gépek száma 1414.

Lelőtt gépek száma:

58 egymotoros vadász,
35 kétmotoros vadász,
68 négymotoros bombázó.

Veszteségek:

32 hősi halott (két századparancsnok),
3 eltűnt,
18 sebesült (4 alkalmatlan, 4 még kórházban, 10 újra bevetve).

A hősi halottak, eltűntek és bevetésre alkalmatlanok száma 39, mely nagyjában egyenlő egy vadászosztály teljes rendszeresített repülőgépvezető létszámával.

1946 végén Ausztriában a Wörthi tó déli partján éltem, amikor levelet kaptam egy a tó északi partján élő volt német repülő őrnagytól, aki 1944-ben egy német propaganda alakulatnak volt a vezetője és júniusban Veszprémben a 101. vadász repülő osztálynál töltött két napot csoportjával, fényképeket és hangszalagokat készítve. — Tudatta velem, hogy a felvett filmeknek próbakópiái valahogy megmaradtak nála és szeretné nekem azokat átadni. Természetesen azonnal átcsónakáztam hozzá és egy fényképalbumba tettem a képeket. Ezt a 140 képes albumot most szerez-

retettel ajánlom fel a Múzeumnak. Akkori dedikáló szavaim, — melyeket az albumba írtam, s melyek most 40 év után sem jellemezhetnék jobban az 1944-es magyar Légierők összes harcos egységeinek hőseit, — így hangzottak:

„Hősök emlékét őrzi e füzet, hősök emlékét, kik — elestek, élnek, vagy meghaltak azóta, — becsülettel, nemes harcban kockáztatták életüket a népek küzdelmében, kisebb-nagyobb közösségük jólétének, haladásának, vagy csak szükségszerű életlehetőségük biztosítása védelmében.”

„A barátot, vagy ellenséget nem ezek a hősök határozzák meg, hanem a történelem, — a földrajzi, gazdasági és népi viszonyok.”

„E hősök egyszerű, de a nemesebb szereplői egy történelmi vajadásnak, melyben ők nem láttak és nem követtek politikai célokat. Életük kockáztatásával, sokan annak feláldozásával, harcoltak hozzátartozóik, nemzetük pusztá életéért: harcoltak nemesen egy szebb magyar jövővért, harcoltak becsülettel a magyar zászlóért, melyet sem jó, sem rossz sorban el nem hagytak.”

Az ezred parancsnoka.

után Belényesi Leppes Bladár rep. alez.

Nagyobb amerikai támadások
összesítése.

Dátum	Amerikai *			Magyar	Megjegyzések
	Bo.	Vad.	Összesen		
Április 3	400	150	550	12	+12 német
" 13	535	200	735	30	Az elhárításra szánt gépek számát, a készlettségi fokot, a bevetés idejét és célját mindenkor a Honi Lgv.Pság határozta meg. A bevetendő gépek számát naponta többször jelentettük oda. * Az amerikai bombázók száma amerikai és magyar forrásokból származik. Vadászok száma többször ismeretlen volt, ezeket a számokat átlagosítottam ismert arányok alapján.
Május 24	620	250	870	13	
" 30	500	200	700	32	
Június 2	130	69	199	32	
" 14	560	250	810	30	
" 16	638	290	928	28	
" 26	677	300	977	30	
" 27	331	100	431	24	+17 német
" 30	450	160	600	22	
Július 2	712	300	1012	18	+ 80 német
" 7	560	250	810	34	3 bev.
" 8	550	200	750	12	2 bev.
" 14	430	150	580	16	
" 16	380	150	530	12	
" 17	400	170	570	6	+ 13 német
Aug. 7	357	171	528	14	
" 22	530	250	780	18	több bevetés több lépcső
" ?	800	400	1200	97	
" ?					
Összesen	9560	4000	13.560	** 602	Lásd 2. sz.mell. grafikusan.

** 480 magyar, 122 német

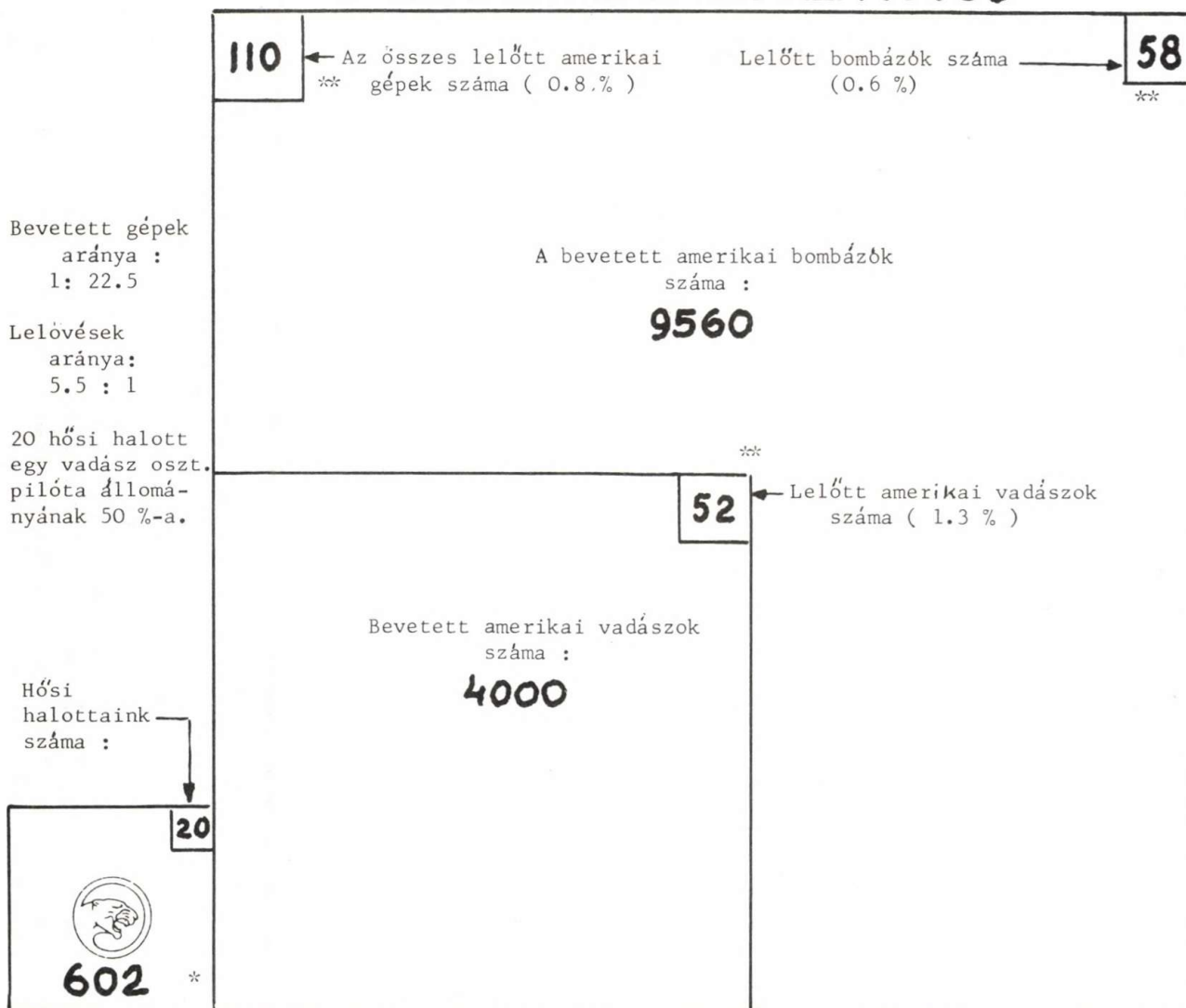
Repülőgépek összehasonlítása:

Géptípus	Lőfegyverek			Lőszer	Megjegyzés.
	8 mm.	13 mm.	20 mm.		
Me. 109 G 5		2	1	750	⊗ Mindkettő sebesebb, jobb kilátással mint Me.109
Mustáng		6	-	1800	
Lightning		4	1	1800	
4 mot.bo,	7	9	-	13900	

⊗ A több gépágus Me 109-eseket (+ 2 gá.) amerikaiak ellen csökkent sebesség, emelkedőképesség, rosszabb fordulóképeség miatt nem lehetett használni. A németek csak erős vadászkísérettel alkalmaztak ilyeneket. Nekünk erre elég gépünk nem volt.

A 20 LEGNAGYOBB AMERIKAI TÁMADÁS STATISZTIKÁJA
1944 ÁPRILIS ELEJÉTŐL AUGUSZTUS VÉGÉIG.

AZ ÖSSZES BEVETETT AMERIKAI GÉPEK SZÁMA : **13560**

* 602 az ebben az időszakban bevetett 480 magyar és 122 német vadászgép száma.

** A németek által igényelt amerikai veszteség e bevetések alatt ismeretlen, így e számokban nincsenek benne, ezek csak a magyar vadászok által igényelt lelövés. A lelőtt, megsemmisült, vagy súlyosan sérült magyar vadászgépek száma ez időszakra 60-ra tehető. Ezek pótlása ekkor nem volt probléma. Az amerikaiak gépeiket és személyzetüket veszítették el. (Legalább 9 fő 4 motoros bombázóként!)

A német 4.Légiflotta repülő harcos egységei Magyarországon
1944 szeptembertől :

Német egységek:
 2 repülő hadtest alábbi erőkkel;
 2 csatarepülő ezred
 2 éjjeli csatarepülő csoport
 2 vadász osztály (4 szd.)
 1 tf. csoport
 1 zuhanóbombázó ezr.(3 osztály)
 3 kf.szd.
 3 szállító szd .

Magyar egységek:
 1 repülő dandár alábbi erőkkel:
 1 csatarepülő osztály (2 szd.)
 -
 1 vadászrezd (5 szd.)
 1 vadász osztály (2 szd.)
 1 gyorsbombázó osztály (2 majd 3 szd.)
 2 kf.szd.
 2 szállító szd.

Az amerikai 15.légi hadsereg és angol éjjeli bombázó csoport ereje, mint előző hónapokban, olasz hadirepülőterekről bevetve,
 Támadási céljaik Magyarországon városok, ipartelepek, hadirepülőterek, vasut és útvonalak válogatás nélküli bombázása és pásztázása. A magyar repülő honi légvédelem praktikusán megszűnt, mert földi csapatok harcainak támogatására lettek felhasználva.

Szovjet és román repülő alakulatok a Magyarország elleni hadműveletek támogatására :

2 Légi hadsereg = 4 Légi Flotta = 21 légi hadosztály = 61 repülő ezred.
 Ebből : 21 vadászrezd, 18 csatarepülő ezred, 6 nappali bombázó ezred,
 7 éjjeli bombázó ezred, 2 felderítő ezred.
 Roman erők : 3 vadászrezd, 2 bombázó és csatarepülő ezred. (Német gépekkel !)

Alábbi táblázat a fenti alakulatok hozzávetőleges géplétszámának összehasonlítása:

Géptypus	Magyar-német			Orosz-román			Arány
	magyar	német	össz.	orosz	román	össz.	
vadász	84	48	132	791	100	891	1: 6.75
éj.vadász	-	48	48	-	-	-	1: 3.5
éj. bombázó	-	-	-	171		171	
Csata (zubó)	20	60	80	640	70	710	1: 8.88
Gyors bombázó	32	-	32	192	-	192	1: 8.5
kf.	6	6	12	102		102	1: 8.5
tf.	-	12	12	-	-	-	-
Összesen	142	174	316	1896	170	2066	1: 6.5
szállítók	12	30	316	?	?	?	?

Megjegyzés : A magyar és német hadrendi adatok, valamint a szovjet és románoké Veress D. Csaba veszprémi történész következő kiadványaiban jelentek meg: "A Dunántúl Hadikronikája" 1944-45. Zrinyi kiadó, 1984. és "Légi harctevékenység a Balaton térségében." Veszprém. 1983.